

POLITICAL THINKING AND THE DEFENSE OF THE PARTY'S IDEOLOGICAL FOUNDATION IN CYBERSPACE IN THE DIGITAL AGE

Phan Thi Hong Nhung^{1,*}

¹Tan Trao University, Tuyen Quang Province, Vietnam

Email Address: PTHNhung@tqu.edu.vn

*Corresponding Author: Phan Thi Hong Nhung

<https://doi.org/10.51453/3093-3076/1362>

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Received: 6/8/2025 Revised: 10/9/2025 Published: 28/10/2025	Amid digital transformation, cyberspace has emerged as an ideological arena where political values are contested, hybridized, and reshaped. Grounded in Marxist–Leninist philosophy, this article conceptualizes political thinking as a unity of theoretical cognition, ideological conviction, and practical action. It then demonstrates the role of political thinking in defending the Party’s ideological foundation in cyberspace along three dimensions: (i) an epistemic foundation, (ii) a tool for critique and contention, and (iii) a driver of action that consolidates public trust. Building on theoretical analysis and the realities of the digital environment, the paper proposes orientations for developing political thinking capacity in higher education: competency-based political education; integration of digital technologies and dialogic academic spaces; cultivation of critical reasoning and digital ethics; and formation of digitally competent citizens with ideological steadfastness. The findings clarify the theoretical and practical value of political thinking in the digital age and suggest educational implications to strengthen society’s “ideological immunity.”
KEYWORDS	
Political thinking; Ideological foundation; Cyber space; Marxist–Leninist philosophy Critical thinking Digital citizenship; .	

TƯ DUY CHÍNH TRỊ VÀ BẢO VỆ NỀN TẢNG TƯ TƯỞNG CỦA ĐẢNG TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG TRONG THỜI ĐẠI SỐ

Phan Thị Hồng Nhung^{1,*}

¹Trường Đại học Tân Trào, Tuyên Quang, Việt Nam

Địa chỉ email: PTHNhung@tqu.edu.vn

*Tác giả liên hệ: Phan Thị Hồng Nhung

<https://doi.org/10.51453/3093-3076/1362>

THÔNG TIN BÀI BÁO	TÓM TẮT
Ngày nhận bài: 6/8/2025 Ngày hoàn thiện: 10/9/2025 Ngày đăng: 28/10/2025	Trong bối cảnh chuyển đổi số, không gian mạng trở thành một không gian tư tưởng nơi diễn ra các xung đột, dung hợp và định hình lại giá trị chính trị. Trên nền tảng triết học Mác – Lênin, bài viết xác định bản chất tư duy chính trị như sự thống nhất giữa nhận thức lý luận, niềm tin tư tưởng và hành động thực tiễn; từ đó lý giải vai trò của tư duy chính trị trong việc bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trên không gian mạng thông qua ba phương diện: (i) nền tảng nhận thức, (ii) công cụ phản biện – đấu tranh, (iii) động lực hành động và củng cố niềm tin xã hội. Trên cơ sở phân tích lý luận và gắn với thực tiễn số, bài viết đề xuất các định hướng phát triển năng lực tư duy chính trị ở bậc đại học: đổi mới giáo dục lý luận theo hướng năng lực; tích hợp công nghệ số và không gian đối thoại học thuật; bồi dưỡng tư duy phản biện – đạo đức số; xây dựng công dân số có bản lĩnh tư tưởng. Kết quả nghiên cứu góp phần làm rõ giá trị lý luận – thực tiễn của tư duy chính trị trong thời đại số, đồng thời gợi mở các hàm ý giáo dục nhằm tăng cường “miền dịch tư tưởng” của xã hội.
TỪ KHÓA	
Tư duy chính trị; Nền tảng tư tưởng; Không gian mạng; Triết học Mác – Lênin; Tư duy phản biện; Công dân số.	

1. Giới thiệu

Sự phát triển mạnh mẽ của khoa học công nghệ và quá trình chuyển đổi số đang làm thay đổi căn bản không gian sống và tư duy của con người hiện đại. Không gian mạng ngày nay không chỉ là nơi trao đổi thông tin hay giao tiếp xã hội, mà đã trở thành một không gian tư tưởng đặc biệt, nơi diễn ra sự va chạm, cạnh tranh và dung hòa giữa các quan điểm, hệ giá trị và lập trường chính trị khác nhau. Bên cạnh những giá trị tích cực, môi trường mạng cũng tiềm ẩn nhiều nguy cơ khi các thế lực thù địch, phản động, cơ hội chính trị triệt để lợi dụng công nghệ để truyền bá thông tin sai lệch, xuyên tạc, phủ nhận chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và vai trò lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam. Thực tế đó đặt ra yêu cầu cấp thiết phải tăng cường năng lực nhận thức, phản biện và định hướng chính trị cho mỗi người dân, nhất là lực lượng sinh viên và trí thức trẻ, nhằm củng cố “sức đề kháng tư tưởng” trong kỷ nguyên số.

Trên bình diện lý luận, nhiều công trình quốc tế đã góp phần làm rõ sự biến đổi của tư duy chính trị trong bối cảnh toàn cầu hóa và kỹ thuật số. Tác giả Antonio Gramsci (2019) trong *Prison Notebooks* khẳng định rằng quyền lực tư tưởng được duy trì không chỉ bằng sức mạnh vật chất mà còn bằng sự thâm sâu của ý thức hệ trong đời sống tinh thần con người, thông qua các thiết chế văn hóa và giáo dục. Quan điểm này giúp lý giải vì sao trong xã hội truyền thông, các trào lưu tư tưởng thù địch có thể từng bước định hình dư luận thông qua việc chiếm lĩnh “không gian diễn ngôn”. Jürgen Habermas (1989) lại cảnh báo rằng sự thương mại hóa và thao túng của truyền thông đại chúng đang làm suy yếu lý tính công cộng, khiến các cuộc thảo luận chính trị mất dần tính khách quan và khoa học. Gần đây, Christian Fuchs (2020) và Shoshana Zuboff (2019) đã cho thấy công nghệ số không chỉ là công cụ trung gian truyền tải thông tin, mà còn là một thiết chế ý thức hệ mới, tái sản xuất quan hệ quyền lực và kiểm soát nhận thức con người qua dữ liệu, hành vi và cảm xúc. Những học giả này, từ các hướng tiếp cận khác nhau, đều gặp nhau ở một điểm: để bảo vệ bản lĩnh chính trị trong xã hội số, con người cần có tư duy phản biện, dựa trên năng lực nhận thức sâu sắc về thế giới, về chính mình và về giá trị của chân lý.

Tại Việt Nam, trong hơn một thập niên qua, vấn đề bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng đã được nghiên cứu ở nhiều góc độ. Các công trình của Nguyễn Việt Thảo (2020), Nguyễn Trọng Nghĩa (2023) hay Lê Văn Hùng (2024) đều thống nhất rằng nhiệm vụ bảo vệ nền tảng tư tưởng phải được đặt trên cơ sở xây dựng niềm tin chính trị, củng cố lập trường tư tưởng, kết hợp hài hòa giữa “xây” và “chống”. Tuy nhiên, phần lớn các nghiên cứu này tiếp cận từ bình diện tổ chức, tuyên truyền hoặc quản lý nhà nước, ít đề cập đến phương diện triết học - nhận thức luận của tư duy chính trị. Do đó, vẫn còn thiếu những công trình lý giải một cách hệ thống bản chất, cấu trúc và quy luật vận động của tư duy chính trị như một hình thức tư duy xã hội đặc biệt - vừa là kết quả, vừa là động lực của quá trình hình thành ý thức chính trị trong xã hội hiện đại.

Từ cách tiếp cận triết học Mác - Lênin, tư duy chính trị không chỉ là khả năng hiểu biết về đời sống chính trị, mà là một phương thức hoạt động tinh thần có tính biện chứng, thể hiện

sự thống nhất giữa nhận thức lý luận, niềm tin tư tưởng và hành động thực tiễn. Tư duy chính trị đúng đắn giúp con người nhận ra bản chất của các hiện tượng xã hội, phân biệt cái đúng – sai, cái tiến bộ – phản động, từ đó có khả năng phản biện và định hướng giá trị trong dòng chảy thông tin hỗn tạp. Ngược lại, sự suy yếu của tư duy chính trị dễ dẫn đến lệch lạc trong nhận thức, dao động trong niềm tin và mất phương hướng trong hành động – điều mà các thế lực phản động đang khai thác triệt để trên không gian mạng hiện nay.

Chính vì vậy, vấn đề đặt ra không chỉ là tuyên truyền hay quản lý, mà là bồi dưỡng năng lực tư duy chính trị – tức là năng lực nhận thức, phân tích và hành động trên nền tảng thế giới quan duy vật biện chứng. Đây cũng chính là yêu cầu mới của giáo dục chính trị trong thời đại chuyển đổi số: làm thế nào để mỗi sinh viên không chỉ “được trang bị kiến thức lý luận”, mà còn biết tư duy một cách chính trị, phản biện và sáng tạo trong môi trường mạng, từ đó trở thành chủ thể có bản lĩnh và trách nhiệm xã hội.

Xuất phát từ cơ sở lý luận và thực tiễn đó, bài viết làm rõ cơ sở triết học của tư duy chính trị theo Mác - Lênin, phân tích vai trò của tư duy chính trị trong công cuộc bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trên không gian mạng, đồng thời đề xuất định hướng phát triển năng lực tư duy chính trị số cho sinh viên – như một yêu cầu tất yếu trong quá trình hình thành con người chính trị - đạo đức - tri thức của Việt Nam trong thời đại mới.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết sử dụng và kết hợp phương pháp luận duy vật biện chứng và duy vật lịch sử của triết học Mác - Lênin, coi sự hình thành và phát triển của tư duy chính trị là kết quả của mối quan hệ biện chứng giữa tồn tại xã hội và ý thức xã hội, giữa điều kiện vật chất và đời sống tinh thần của con người trong từng giai đoạn lịch sử. Các phương pháp nghiên cứu cụ thể được sử dụng gồm:

Phân tích - tổng hợp để hệ thống hóa các quan điểm lý luận trong và ngoài nước về tư duy chính trị, qua đó xác định cơ sở triết học của vấn đề.

Lịch sử - logic nhằm xem xét sự phát triển của tư duy chính trị gắn với tiến trình vận động của đời sống chính trị - xã hội và sự biến đổi của môi trường truyền thông hiện đại.

So sánh - đối chiếu để nhận diện điểm tương đồng và khác biệt giữa tư duy chính trị truyền thống và tư duy chính trị trong thời đại số.

Trừu tượng hóa khoa học để rút ra bản chất, cấu trúc và quy luật vận động của tư duy chính trị, từ đó hình thành khung lý thuyết cho việc phân tích và phát triển năng lực tư duy chính trị hiện nay.

2.2. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

2.2.1. Bản chất của tư duy chính trị theo triết học Mác - Lênin

Tư duy chính trị, xét về bản chất, là một hình thức tư duy xã hội phản ánh hiện thực chính trị trên lập trường giai cấp và thế giới quan duy vật biện chứng. Theo quan điểm của C. Mác và Ph. Ăngghen, đời sống tinh thần của con người – trong đó có tư duy chính trị – không tồn tại biệt lập

mà chịu sự quy định bởi tồn tại xã hội, tức là điều kiện vật chất, phương thức sản xuất và quan hệ xã hội. Chính vì thế, tư duy chính trị luôn mang tính lịch sử – cụ thể; nó phản ánh lợi ích, mục tiêu và xu hướng vận động của các giai cấp trong từng giai đoạn phát triển nhất định.

Tư duy chính trị không chỉ là khả năng hiểu biết về các hiện tượng chính trị bề ngoài, mà còn là năng lực nhận thức bản chất và quy luật vận động của đời sống chính trị, trên cơ sở đó xác lập lập trường, quan điểm và định hướng hành động phù hợp. Tư duy chính trị đúng đắn giúp con người vượt qua nhận thức cảm tính, đạt tới khả năng phân tích, đánh giá và định hướng giá trị chính trị – xã hội một cách khoa học, góp phần hình thành thái độ chính trị kiên định và hành động có ý thức.

Theo V.I. Lênin, tư duy chính trị chỉ thực sự mang tính cách mạng khi nó gắn liền với lý luận khoa học, bởi “chỉ có một đảng được trang bị bằng lý luận tiên phong mới có thể làm tròn vai trò tiên phong”. Quan điểm này cho thấy, tư duy chính trị không thể tách rời khỏi cơ sở lý luận khoa học; chỉ khi được soi sáng bởi chủ nghĩa Mác – Lênin, tư duy chính trị mới có thể phản ánh đúng quy luật khách quan của đời sống xã hội, đồng thời định hướng hành động theo mục tiêu tiến bộ của lịch sử.

Do đó đứng trên lập trường triết học Mác - Lênin có thể thấy rằng bản chất của tư duy chính trị là sự thống nhất giữa nhận thức lý luận, niềm tin tư tưởng và hành động thực tiễn: Nhận thức lý luận giúp con người hiểu rõ bản chất của các hiện tượng chính trị – xã hội và quy luật vận động của chúng. Niềm tin tư tưởng là kết quả của quá trình nhận thức lý luận, tạo nên sự kiên định trong lập trường và mục tiêu chính trị. Hành động thực tiễn là biểu hiện sinh động của tư duy chính trị, thể hiện trong cách ứng xử, lựa chọn và trách nhiệm xã hội của mỗi cá nhân.

Trong bối cảnh chuyển đổi số, khi không gian mạng trở thành môi trường tư tưởng mở và đa chiều, tư duy chính trị càng đòi hỏi tính phản biện, chủ động và khoa học. Người có tư duy chính trị vững vàng sẽ không bị cuốn theo trào lưu thông tin bề mặt, mà có khả năng phân tích, nhận diện và phản bác các luận điệu sai trái, xuyên tạc, đồng thời giữ vững bản lĩnh và định hướng giá trị phù hợp với lý tưởng của Đảng và lợi ích dân tộc.

Như vậy có thể khẳng định, tư duy chính trị theo triết học Mác – Lênin là sự phản ánh biện chứng giữa tồn tại xã hội và ý thức chính trị, vừa là sản phẩm, vừa là động lực của sự phát triển xã hội. Nó là cơ sở để con người nhận thức đúng đắn về quyền lực, lợi ích và công bằng, đồng thời là điều kiện nền tảng để xây dựng bản lĩnh tư tưởng, củng cố niềm tin và định hướng hành động chính trị vững chắc trong thời đại chuyển đổi số.

2.2.2. Vai trò của tư duy chính trị trong bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trên không gian mạng hiện nay

Sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin, đặc biệt là mạng Internet và các nền tảng truyền thông xã hội, đã mở ra không gian mới cho hoạt động nhận thức, giao tiếp và lan tỏa tư tưởng. Không gian mạng trở thành “trận địa tư tưởng” mới, nơi các giá trị, quan điểm, niềm tin chính trị va chạm, đối thoại và cả xung đột. Trong bối cảnh ấy, tư duy chính trị không chỉ còn là năng lực lý luận trừu tượng, mà đã trở thành nền tảng, công cụ và động lực để mỗi cá nhân, đặc biệt là thế hệ trẻ, tham gia vào quá trình bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng Cộng sản Việt Nam, giữ vững định hướng chính trị – tư tưởng của xã hội.

2.2.1.1. Phân biệt tư duy chính trị, ý thức chính trị và tư duy phê phán

Trong nghiên cứu khoa học chính trị, ba khái niệm “tư duy chính trị”, “ý thức chính trị” và “tư duy phê phán” thường được sử dụng đan xen, nhưng thực chất không đồng nhất về phạm vi khái niệm và chức năng xã hội. Việc phân định rõ ba phạm trù này có ý nghĩa quan trọng để xác định đúng bản chất, cấu trúc và vai trò của tư duy chính trị trong thời đại số.

Trước hết, ý thức chính trị là hình thái ý thức xã hội phản ánh tồn tại chính trị, bao gồm tri thức, tình cảm, niềm tin, thái độ và lập trường của cá nhân hay cộng đồng đối với đời sống chính trị – xã hội. Ý thức chính trị mang tính rộng, bao hàm cả yếu tố lý trí lẫn cảm xúc, cả nhận thức khoa học và nhận thức thông thường, và chịu sự quy định trực tiếp bởi điều kiện kinh tế – xã hội, môi trường giáo dục, truyền thông và trải nghiệm sống của chủ thể. Một cá nhân có thể có ý thức chính trị tích cực hoặc thụ động, song điều đó chưa đồng nghĩa với việc họ sở hữu tư duy chính trị đúng nghĩa.

Trong khi đó, tư duy chính trị là cấp độ cao hơn của ý thức chính trị, thể hiện năng lực nhận thức và xử lý thông tin chính trị trên nền tảng lý luận, lập trường và phương pháp khoa học. Nếu ý thức chính trị phản ánh các quan niệm và thái độ của chủ thể trước đời sống chính trị, thì tư duy chính trị cho phép chủ thể lý giải, phân tích bản chất, phát hiện quy luật và định hướng hành động có chủ đích. Nói cách khác, tư duy chính trị có tính lý luận, tính phản biện và tính định hướng, đồng thời là sự thống nhất của ba thành tố: nhận thức lý luận – niềm tin tư tưởng – hành động chính trị.

Khái niệm thứ ba, tư duy phê phán, là thành tố cấu thành chứ không đồng nhất với tư duy chính trị. Tư duy phê phán nhấn mạnh khả năng hoài nghi khoa học, kiểm tra tính hợp lý của thông tin, nhìn nhận vấn đề đa chiều và phản biện lại các luận điểm thiếu cơ sở. Một cá nhân có tư duy phê phán tốt chưa chắc có tư duy chính trị đúng đắn, bởi tư duy phê phán có thể vận dụng vào nhiều lĩnh vực (khoa học tự nhiên, giáo dục, truyền thông...), còn tư duy chính trị chỉ hình thành khi chủ thể đặt hoạt động nhận thức vào lập trường chính trị – tư tưởng nhất định và gắn với trách nhiệm hành động xã hội.

Chính vì vậy, trong thời đại số, việc phát triển tư duy chính trị không chỉ là nâng cao ý thức chính trị hay rèn luyện tư duy phản biện đơn lẻ, mà là xây dựng năng lực tổng hợp giúp chủ thể nhận diện, lựa chọn, phản biện và hành động dựa trên nền tảng lý luận khoa học của Đảng và chủ nghĩa Mác – Lênin.

2.2.2.2. Tư duy chính trị như nền tảng nhận thức bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng

Theo quan điểm triết học Mác – Lênin, tư duy là hình thức phản ánh cao nhất của ý thức, còn tư duy chính trị là sự phản ánh hiện thực chính trị – xã hội trên lập trường giai cấp vô sản. Nhờ đó, con người có thể hiểu rõ bản chất, động lực và xu hướng phát triển của đời sống chính trị. Tư duy chính trị mang tính định hướng cho nhận thức xã hội, giúp con người không rơi vào tình trạng “phi chính trị hóa”, “trung tính hóa” tư tưởng – những khuynh hướng đang gia tăng trong xã hội hiện nay, nhất là trên không gian mạng.

Tư duy chính trị đúng đắn trước hết giúp mỗi người nhận thức được vai trò của nền tảng tư tưởng của Đảng – đó là chủ nghĩa Mác – Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh – như kim chỉ nam cho hành động cách mạng. Tư duy chính trị giúp con người phân biệt đâu là giá trị cốt lõi cần

bảo vệ, đầu là biểu hiện của sự xuyên tạc, bóp méo hoặc suy thoái tư tưởng. Khi năng lực nhận thức chính trị được nâng cao, mỗi cá nhân sẽ có khả năng tự “miễn dịch” trước các thông tin độc hại, đồng thời góp phần củng cố “hệ miễn dịch tư tưởng” của cộng đồng.

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và bùng nổ thông tin, việc bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng không chỉ là nhiệm vụ của cơ quan tuyên giáo, mà còn là trách nhiệm nhận thức và hành động của toàn xã hội. Người có tư duy chính trị vững vàng sẽ không tiếp nhận thông tin một cách thụ động, mà biết đặt câu hỏi, phân tích nguồn tin, đối chiếu lập luận, nhận diện ý đồ của các quan điểm sai trái. Ở mức cao hơn, họ có thể tham gia vào việc phản biện xã hội, lan tỏa tri thức đúng đắn và củng cố niềm tin cộng đồng.

Như vậy, tư duy chính trị là nền tảng nhận thức bảo đảm cho mỗi cá nhân có khả năng nhìn nhận thế giới chính trị – xã hội một cách khoa học, biện chứng. Nó tạo ra “bộ lọc lý luận” để người dân, đặc biệt là trí thức và sinh viên, có thể tiếp cận thông tin một cách khách quan, không bị chi phối bởi các xu hướng tuyên truyền cực đoan. Ở cấp độ xã hội, sự phát triển tư duy chính trị là điều kiện để duy trì sự thống nhất tư tưởng, củng cố niềm tin vào con đường mà Đảng và nhân dân đã lựa chọn.

2.2.2.3. Tư duy chính trị như công cụ phản biện và đấu tranh trên không gian mạng

Không gian mạng hiện nay không chỉ là môi trường trao đổi thông tin mà còn là đấu trường tư tưởng phức tạp, nơi các quan điểm đối lập được phát tán với tốc độ chóng mặt. Nhiều thế lực thù địch lợi dụng tính ẩn danh, tốc độ lan truyền và tính quốc tế của mạng xã hội để tuyên truyền quan điểm sai trái, phủ nhận vai trò lãnh đạo của Đảng, bóp méo lịch sử, kích động tâm lý bất mãn trong xã hội. Trong bối cảnh đó, tư duy chính trị trở thành vũ khí nhận thức sắc bén để phản biện và đấu tranh hiệu quả trên không gian mạng.

Trước hết, tư duy chính trị giúp con người phân biệt bản chất và hiện tượng của thông tin chính trị. Một người có tư duy chính trị vững vàng sẽ không dừng lại ở hiện tượng, mà luôn truy tìm bản chất, động cơ, ý đồ của người phát ngôn hay tổ chức phát tán thông tin. Nhờ đó, họ không bị dẫn dắt bởi “thông tin giả” (fake news), “thông tin nửa thật nửa giả” – hình thức tuyên truyền nguy hiểm nhất trong thời đại số.

Thứ hai, tư duy chính trị cung cấp cơ sở lý luận cho phản biện xã hội trên không gian mạng. Phản biện không chỉ là phản ứng cảm tính, mà là hoạt động tư duy có cơ sở lý luận, có lập luận và có định hướng giá trị rõ ràng. Người có tư duy chính trị phát triển có khả năng sử dụng ngôn ngữ lý luận, dẫn chứng thực tiễn, và lập luận khoa học để đấu tranh với các luận điểm sai trái một cách thuyết phục. Sức mạnh của phản biện lý luận nằm ở chỗ, nó không cần cưỡng ép, nhưng lại có khả năng định hướng nhận thức và củng cố niềm tin xã hội.

Thứ ba, tư duy chính trị góp phần xây dựng không gian tư tưởng lành mạnh trên mạng xã hội. Trong khi nhiều cá nhân sử dụng mạng để thể hiện quan điểm cá nhân, người có tư duy chính trị vững vàng sẽ biết chuyển hóa không gian mạng thành diễn đàn giáo dục tư tưởng, lan tỏa các giá trị chân – thiện – mỹ, củng cố lòng tin vào con đường phát triển đất nước. Việc một sinh viên hay giảng viên viết một bài chia sẻ, bình luận đúng đắn, khoa học và thấu tình đạt lý trên mạng, chính là biểu hiện sinh động của tư duy chính trị được chuyển hóa thành hành động thực tiễn.

Cuối cùng, tư duy chính trị là công cụ định hướng đạo đức và trách nhiệm công dân trong tương tác mạng. Người có tư duy chính trị đúng đắn sẽ không chỉ “biết phản bác”, mà còn biết “phản biện có văn hóa”, “đấu tranh có lý luận”. Họ ý thức được rằng, mục tiêu cuối cùng không phải là thắng thua trong tranh luận, mà là bảo vệ chân lý, giữ gìn sự ổn định và đồng thuận xã hội. Đây chính là biểu hiện của bản lĩnh chính trị vững vàng và phẩm chất đạo đức cách mạng trong thời đại số.

2.2.2.4. Tư duy chính trị như động lực hành động và củng cố niềm tin xã hội

Bên cạnh vai trò nhận thức và phản biện, tư duy chính trị còn mang trong nó chức năng định hướng hành động xã hội. Theo chủ nghĩa Mác – Lênin, lý luận chỉ trở thành sức mạnh vật chất khi nó thâm nhập vào quần chúng. Nói cách khác, tư duy chính trị chỉ thực sự có giá trị khi được hiện thực hóa bằng hành động – hành động có ý thức, có lý tưởng và có trách nhiệm.

Trong thực tế, những người có tư duy chính trị vững vàng không chỉ “hiểu đúng” mà còn “hành động đúng”. Họ biết lựa chọn cách ứng xử phù hợp trước các tình huống xã hội, sẵn sàng tham gia vào các hoạt động chính trị – xã hội, tích cực lan tỏa giá trị tích cực trên mạng, tham gia phản bác thông tin sai lệch bằng thái độ văn minh, ôn hòa. Chính họ là những chủ thể tích cực của không gian mạng Việt Nam, góp phần xây dựng “văn hóa số” và “công dân số” mang bản sắc tư tưởng Việt Nam.

Hơn nữa, tư duy chính trị đóng vai trò củng cố niềm tin xã hội và ổn định hệ giá trị quốc gia. Khi con người có khả năng tư duy độc lập, phân tích đa chiều nhưng vẫn kiên định với những giá trị nền tảng, xã hội sẽ có được sự thống nhất trong đa dạng, sự đồng thuận trong khác biệt. Niềm tin chính trị vững chắc giúp con người vượt qua khủng hoảng thông tin, giữ vững bản lĩnh trước các biến động xã hội và cám dỗ tư tưởng ngoại lai.

Trong bối cảnh chuyển đổi số, khi ranh giới giữa “ảo” và “thật” trở nên mong manh, tư duy chính trị càng có vai trò quan trọng trong định hướng giá trị và hành động xã hội. Nó giúp con người không bị lôi cuốn vào “ảo tưởng tự do tuyệt đối” mà một số trào lưu mạng đang cổ vũ, đồng thời nhận thức rõ rằng tự do phải gắn với trách nhiệm xã hội và lợi ích cộng đồng. Ở tầm vĩ mô, tư duy chính trị trở thành động lực tinh thần cho sự phát triển bền vững của đất nước, vì nó định hướng hành động theo mục tiêu chung: độc lập dân tộc, chủ nghĩa xã hội và hạnh phúc của nhân dân.

Có thể nói, trong thời đại số, tư duy chính trị không chỉ là năng lực nhận thức hay phẩm chất cá nhân, mà đã trở thành yếu tố cấu thành bản lĩnh chính trị quốc gia. Mỗi cá nhân có tư duy chính trị đúng đắn sẽ là một “hạt nhân” trong mạng lưới xã hội có sức đề kháng cao trước các xung đột tư tưởng. Tư duy chính trị phát triển đồng nghĩa với việc xã hội có khả năng tự điều chỉnh, tự bảo vệ và tự củng cố nền tảng tư tưởng của mình mà không cần đến các biện pháp hành chính cứng nhắc.

2.2.3. Định hướng phát triển năng lực tư duy chính trị trong thời đại số

Sự bùng nổ của công nghệ số và không gian mạng đang làm biến đổi sâu sắc đời sống tinh thần của con người, kéo theo những thay đổi về phương thức tư duy, giao tiếp, học tập và hành động chính trị. Trong bối cảnh ấy, việc phát triển năng lực tư duy chính trị trở thành yêu cầu cấp bách, không chỉ nhằm bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, mà còn để xây dựng con

người Việt Nam thời đại mới – có bản lĩnh, có tri thức và có năng lực tự chủ tư tưởng. Định hướng phát triển năng lực này phải dựa trên cơ sở lý luận của triết học Mác – Lênin, đồng thời thích ứng với những đặc trưng của xã hội thông tin và chuyển đổi số hiện nay.

2.2.3.1. Phát triển tư duy chính trị từ nền tảng lý luận Mác – Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh

Theo quan điểm của C. Mác, “ý thức xã hội không phải là cái quyết định tồn tại xã hội, mà ngược lại, tồn tại xã hội quyết định ý thức xã hội”. Tuy nhiên, trong điều kiện xã hội hiện đại, ý thức – mà đặc biệt là tư duy chính trị – có khả năng tác động trở lại mạnh mẽ đối với hiện thực xã hội. Do đó, phát triển năng lực tư duy chính trị không thể tách rời việc củng cố nền tảng lý luận Mác – Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh, vốn là kim chỉ nam định hướng giá trị và mục tiêu phát triển con người Việt Nam.

Việc học tập, nghiên cứu và vận dụng lý luận Mác – Lênin trong điều kiện số hóa cần đổi mới theo hướng chuyển từ học thuộc sang tư duy độc lập, phản biện và sáng tạo. Người học cần được hướng dẫn cách “tư duy trong thế giới mạng”, nghĩa là biết phân biệt tri thức khoa học với thông tin phổ thông, biết xử lý dữ liệu một cách có hệ thống và gắn kết tri thức lý luận với thực tiễn chính trị của đất nước.

Tư tưởng Hồ Chí Minh là tấm gương của tư duy chính trị sáng tạo và nhân văn. Tư duy ấy không khép kín trong kinh điển, mà luôn gắn với thực tiễn dân tộc, với nhu cầu giải phóng con người và phát triển đất nước. Do đó, bồi dưỡng tư duy chính trị trong thời đại số phải khơi dậy tinh thần học tập suốt đời, tư duy độc lập và hành động sáng tạo, đồng thời kiên định với các giá trị cốt lõi mà Hồ Chí Minh đã khẳng định: độc lập dân tộc, chủ nghĩa xã hội, dân chủ, công bằng và nhân ái.

Trong môi trường học tập và làm việc trực tuyến hiện nay, việc “số hóa” tư tưởng Mác – Lênin và Hồ Chí Minh cần được thực hiện một cách có chọn lọc và định hướng, nhằm giúp người học tiếp cận lý luận chính trị một cách gần gũi, hấp dẫn mà không mất đi chiều sâu khoa học. Cơ sở dữ liệu số về triết học – chính trị học, các bài giảng điện tử, thư viện học liệu mở của các trường đại học cần trở thành công cụ chủ lực để phát triển năng lực tư duy chính trị của thế hệ trẻ.

2.2.3.2. Phát triển tư duy chính trị gắn với đổi mới giáo dục và đào tạo chính trị – tư tưởng

Trong các trường đại học và cơ sở đào tạo, môn học lý luận chính trị thường bị xem là “môn học bắt buộc” hơn là “môn học nền tảng”. Điều này khiến người học tiếp cận tri thức chính trị một cách thụ động, thiếu hứng thú, dẫn đến hạn chế trong khả năng tư duy và phản biện chính trị. Để khắc phục, cần chuyển mạnh từ “truyền thụ tri thức” sang phát triển năng lực tư duy chính trị thông qua các phương pháp giáo dục hiện đại.

Trước hết, cần đổi mới phương pháp giảng dạy lý luận chính trị theo hướng gắn lý thuyết với thực tiễn số. Giảng viên không chỉ giảng về các nguyên lý trừu tượng, mà phải dẫn dắt người học phân tích các hiện tượng chính trị cụ thể đang diễn ra trên không gian mạng: từ các xu hướng truyền thông, chiến dịch thông tin, đến các sự kiện xã hội có tính định hướng dư luận. Việc học lý luận vì thế trở nên sinh động, thiết thực, giúp sinh viên thấy rõ vai trò của tư duy chính trị trong đời sống thực.

Bên cạnh đó, cần đẩy mạnh việc sử dụng các công cụ công nghệ số trong giảng dạy và học tập lý luận chính trị: lớp học ảo, diễn đàn trực tuyến, học liệu tương tác, mạng xã hội học thuật... Những công cụ này không chỉ giúp nâng cao hiệu quả tiếp cận tri thức, mà còn tạo môi trường để sinh viên thực hành tư duy chính trị qua thảo luận, phản biện, hợp tác và sáng tạo.

Một định hướng quan trọng khác là đào tạo kỹ năng tư duy phản biện chính trị. Trong thời đại số, người học cần biết phân tích thông tin chính trị, đánh giá độ tin cậy của nguồn tin, nhận diện quan điểm sai lệch và lập luận lại bằng cơ sở lý luận vững chắc. Tư duy phản biện chính trị chính là thước đo của năng lực tư duy chính trị – giúp con người không chỉ “hiểu đúng” mà còn “phản biện đúng”.

Cuối cùng, để phát triển tư duy chính trị trong giáo dục, cần khuyến khích liên kết giữa giảng dạy lý luận và thực hành xã hội. Sinh viên cần được tham gia vào các diễn đàn, mô hình “Câu lạc bộ tư tưởng”, “Không gian đối thoại số về chính trị học”, qua đó rèn luyện bản lĩnh, trách nhiệm và kỹ năng truyền đạt quan điểm chính trị một cách văn minh, thuyết phục.

2.2.3.3. Phát triển tư duy chính trị gắn với xây dựng công dân số có bản lĩnh tư tưởng

Một đặc trưng nổi bật của thời đại số là sự xuất hiện của “công dân mạng” – những chủ thể chính trị hoạt động trong không gian ảo nhưng có ảnh hưởng thật. Công dân số không chỉ tiêu thụ thông tin, mà còn tạo ra thông tin, định hình dư luận, tác động tới nhận thức xã hội. Vì thế, bồi dưỡng tư duy chính trị cho công dân số là nhiệm vụ mang ý nghĩa chiến lược trong xây dựng xã hội dân chủ, kỷ cương và phát triển bền vững.

Phát triển tư duy chính trị trong không gian mạng đòi hỏi kết hợp giữa tri thức chính trị và đạo đức số. Người có tư duy chính trị vững vàng sẽ hiểu rằng tự do ngôn luận không đồng nghĩa với tự do vô trách nhiệm; rằng việc chia sẻ thông tin, bình luận hay phản biện cần dựa trên sự thật, lý luận và tinh thần xây dựng. Đây là biểu hiện của văn hóa chính trị trong môi trường số – một trong những tiêu chí quan trọng của công dân hiện đại.

Để hình thành tư duy chính trị lành mạnh cho công dân mạng, cần triển khai đồng bộ các định hướng:

- (1) Tăng cường giáo dục chính trị – tư tưởng trên nền tảng số, thông qua hệ thống học liệu mở, video bài giảng, chương trình e-learning về chính trị học, triết học và đạo đức công dân.
- (2) Xây dựng cộng đồng học tập số định hướng tư tưởng đúng đắn, nơi giảng viên, sinh viên, nhà nghiên cứu có thể trao đổi học thuật, phản biện chính trị trên tinh thần khoa học và dân chủ.
- (3) Hình thành bộ quy tắc ứng xử chính trị – tư tưởng trên không gian mạng, giúp người sử dụng Internet có cơ sở đạo đức và pháp lý để điều chỉnh hành vi.
- (4) Tăng cường năng lực tự học, tự nghiên cứu và tự phản biện, hướng đến mô hình “công dân số có bản lĩnh chính trị”.

Như vậy, tư duy chính trị không còn bó hẹp trong môi trường giảng đường, mà đã trở thành năng lực thiết yếu của mọi công dân. Ở cấp độ xã hội, khi số đông công dân có tư duy

chính trị đúng đắn, xã hội sẽ hình thành “mạng lưới miễn dịch tư tưởng”, có khả năng chống lại các trào lưu tư tưởng cực đoan, phản động, hoặc lệch chuẩn văn hóa.

2.2.3.4. Kết nối tư duy chính trị với đổi mới quản lý và truyền thông chính trị số

Một hướng phát triển mới trong nghiên cứu và thực tiễn là gắn kết tư duy chính trị với quản lý truyền thông chính trị trong không gian mạng. Ở đây, năng lực tư duy chính trị không chỉ là năng lực nhận thức, mà còn là năng lực quản trị thông tin, xử lý truyền thông và định hướng dư luận. Cán bộ, đảng viên và những người làm công tác tuyên giáo cần có khả năng vận dụng tư duy chính trị để tổ chức, dẫn dắt và phản ứng nhanh trong môi trường số.

Theo J. Habermas, “không gian công cộng là nơi con người sử dụng lý trí để bàn luận các vấn đề chung”. Trong thời đại số, không gian công cộng ấy chính là mạng xã hội – nơi tư duy chính trị phải được thể hiện qua lý luận, đạo đức và hành động có trách nhiệm. Điều đó đặt ra yêu cầu phát triển tư duy chính trị số hóa, tức là năng lực sử dụng công nghệ để bảo vệ, lan tỏa và phát triển giá trị chính trị – tư tưởng của xã hội.

Các cơ quan báo chí, tổ chức truyền thông chính trị cần chuyển từ mô hình “truyền thông một chiều” sang “đối thoại đa chiều”, trong đó mỗi người dân được xem là một chủ thể của thông tin. Điều này chỉ hiệu quả khi mỗi công dân có tư duy chính trị vững vàng, có khả năng đánh giá và chọn lọc thông tin.

Bên cạnh đó, cần thúc đẩy nghiên cứu, đào tạo về tư duy chính trị và truyền thông số trong các trường đại học. Đây không chỉ là lĩnh vực học thuật mới, mà còn là nhu cầu thực tiễn nhằm xây dựng đội ngũ cán bộ có bản lĩnh, trí tuệ và năng lực hành động trong môi trường truyền thông toàn cầu hóa.

3. Kết luận

Trong kỷ nguyên số, khi không gian mạng trở thành một phần tất yếu của đời sống xã hội, vấn đề bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng không chỉ là nhiệm vụ của hệ thống chính trị, mà còn là trách nhiệm nhận thức và hành động của mỗi công dân, đặc biệt là thế hệ trí thức trẻ. Bài viết khẳng định rằng, tư duy chính trị – xét trên bình diện triết học Mác – Lênin – chính là nền tảng lý luận, công cụ phân biện và động lực hành động trong công cuộc bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng Cộng sản Việt Nam trên không gian mạng hiện nay.

Về mặt lý luận, tư duy chính trị thể hiện trình độ phát triển cao của ý thức xã hội, là sự thống nhất giữa nhận thức lý luận, niềm tin tư tưởng và hành động thực tiễn. Nó cho phép con người hiểu rõ bản chất, quy luật và xu hướng phát triển của đời sống chính trị – xã hội, từ đó xác lập lập trường giai cấp và quan điểm hành động đúng đắn. Trong bối cảnh chuyển đổi số, tư duy chính trị càng khẳng định vai trò trung tâm của mình trong việc định hướng giá trị, điều chỉnh hành vi và củng cố niềm tin chính trị.

Về mặt thực tiễn, tư duy chính trị giúp con người chủ động phân biện, sàng lọc và định hướng thông tin trên không gian mạng, đồng thời biết đấu tranh có lý luận, có văn hóa với các quan điểm sai trái, thù địch. Mỗi cá nhân có tư duy chính trị vững vàng là một “pháo đài tinh thần” góp phần tạo nên “hệ miễn dịch tư tưởng” của xã hội. Bởi vậy, phát triển năng lực tư duy chính trị chính là xây dựng nền tảng con người của thời đại số – có tri thức, có bản lĩnh, có năng lực phân biện và trách nhiệm xã hội.

Đề tư duy chính trị thực sự trở thành sức mạnh bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, cần triển khai đồng bộ các định hướng: củng cố giáo dục lý luận chính trị trong nhà trường; ứng dụng công nghệ số vào đào tạo và tuyên truyền tư tưởng; hình thành văn hóa chính trị số và công dân số có bản lĩnh tư tưởng. Đây không chỉ là yêu cầu trước mắt, mà còn là nhiệm vụ lâu dài nhằm giữ vững định hướng xã hội chủ nghĩa, bảo vệ chân lý cách mạng và khẳng định vai trò lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam trong thời đại chuyển đổi số.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Gramsci, A. (2019), *Prison Notebooks*. Columbia University Press, New York.
2. Habermas, J. (1989), *The Structural Transformation of the Public Sphere*. MIT Press, Cambridge, MA.
3. Fuchs, C. (2020), *Social Media and the Public Sphere*. SAGE Publications, London.
4. Zuboff, S. (2019), *The Age of Surveillance Capitalism*. Profile Books, London.
5. Nguyễn Việt Thảo. (2020), *Một số vấn đề lý luận về đấu tranh tư tưởng trong tình hình mới*. Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia – Sự thật Hà Nội.
6. Nguyễn Trọng Nghĩa. (2023), *Xây dựng và bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trong thời kỳ mới*. Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia – Sự thật Hà Nội.
7. Lê Văn Hùng. (2024), *Công tác tư tưởng trong kỷ nguyên mạng xã hội*. Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia – Sự thật Hà Nội.
8. Mác, C., & Ăngghen, Ph. (1995), *Tuyển tập* (Tập 3). Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia – Sự thật Hà Nội.
9. Lênin, V. I. (1977), *Toàn tập* (Tập 5). Nhà xuất bản Tiến bộ, Matxcova.
10. Ban Tuyên giáo Trung ương. (2021), *Tăng cường bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trong tình hình mới*. Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia , – Sự thật Hà Nội.
11. Mác, C., & Ăngghen, Ph. (1995), *Tuyển tập* (Tập 1–5). Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia– Sự thật Hà Nội.
12. Hồ Chí Minh. (2011), *Toàn tập* (Tập 8). Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia – Sự thật Hà Nội.
13. Lênin, V. I. (1977), *Toàn tập* (Tập 12). Nhà xuất bản Tiến bộ, Matxcova.
14. Đảng Cộng sản Việt Nam. (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII* (Tập I). Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia – Sự thật Hà Nội.
15. Habermas, J. (2006), *Political Communication in the Digital Age*. Polity Press, London.
16. Đảng Cộng sản Việt Nam. (2022), *Kết luận Hội nghị Trung ương 5 (khóa XIII) về phát triển văn hóa và con người Việt Nam trong thời kỳ mới*. Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia , – Sự thật Hà Nội.
17. Mác, C. (1994), *Góp phần phê phán triết học pháp quyền của Hêghen*. Nhà xuất bản Sự thật Hà Nội.
18. Hồ Chí Minh. (2011), *Toàn tập* (Tập 9). Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia– Sự thật Hà Nội.
19. Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2020). *Chiến lược đổi mới giáo dục lý luận chính trị trong các cơ sở giáo dục đại học đến năm 2030*. Hà Nội.
20. Fuchs, C. (2020), *Social Media: A Critical Introduction* (2nd ed.). SAGE Publications, London.
21. Habermas, J. (1991), *The Structural Transformation of the Public Sphere*. MIT Press, Cambridge, MA.